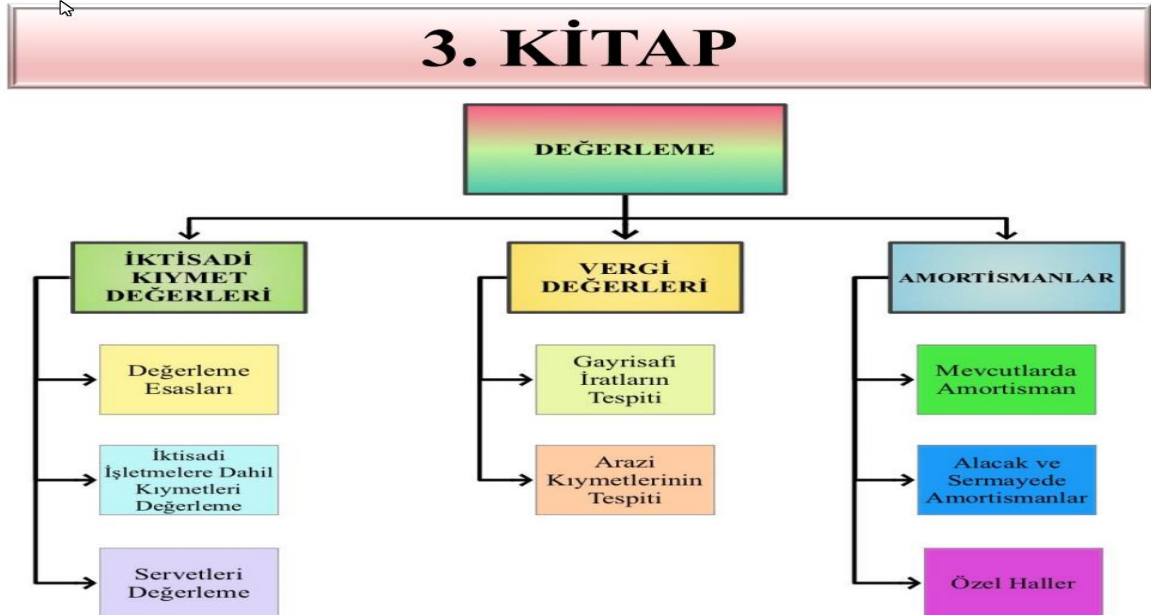

AMORTİSMANLAR

Amortisman konusu Vergi Usul Kanunu'nda Değerleme konusunun anlatıldığı üçüncü kitapta yer almaktadır. Aşağıda kanun sistematığı incelendiğinde amortisman konusu üç başlıkta ele alınmaktadır:

- Mevcutlarda Amortisman
- Alacaklarda ve Sermayede Amortisman
- Özel Haller

AMORTİSMANLAR	
VUK 213	
KİTAP 3 (Değerleme)	
KISIM 3	
Bl.1	Mevcutlarda Amortisman
313	Amortisman Mevzuu
314	Arazide Amortisman
315	Normal Amortisman
315 M	Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman
316	Madenlerde Amortisman
317	Fevkalade Amortisman
318	Amortisman Nispetlerinin İtibar Tarihi
319	Amortisman Uygulama Sureti – a) Nispet Bakımından
320	Amortisman Uygulama Sureti – b) Süre Bakımından
320 M	Amortisman Uygulama Sureti – c) Amortisman Usulünü Seçme Bakımından
321	Amortisman Hesapları
Bl.2	Alacaklarda ve Sermayede Amortisman
322	Değersiz Alacaklar
323	Şüpheli Alacaklar
324	Vazgeçilen Alacaklar
325	Sermayenin İtfası
325/A	Girişim Sermayesi Fonu
326	İlk tesis ve taazuv giderlerinin ve peştemalliklerin itfası
327	Özel Maliyet Bedellerinin İtfası
Bl.3	Özel Haller
328	Amortisman tabi malların satılması
329	Amortisman tabi malların sigorta tazminatı
330	Emtia sigorta tazminatı

AMORTİSMANLAR

VUK-213

Kitap:3 Kısım:3 Bölüm:1-2-3

Madde 313-330

MEVCUTLARDA AMORTİSMAN

Birinci Bölüm

313 Amortisman Mevzuu

- ✓ İşletmede bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya veya kıymetten düşmeye maruz bulunan gayrimenkullerle 269 uncu madde gereğince gayrimenkul gibi değerlendirilen iktisadi kıymetlerin, alet, edevat, mefruşat, demirbaş ve sinema filmlerinin birinci kısımdaki esaslara göre tespit edilen değerinin, bu Kanun hükümlerine göre yok edilmesi amortisman mevzuunu teşkil eder.
- ✓ İlgili mevzuat gereğince sözleşme süresinden sonra bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikali öngörülen amortisman tabi iktisadi kıymetlerden (sözleşme süresinde yenilenmesi gerekenler hariç), sermayenin veya özel maliyet bedellerinin itfası hükümlerine göre amortisman tabi tutulanlar, genel hükümler uyarınca ayrıca amortisman tabi tutulamazlar.
- ✓ Değeri 1.000 TL lirayı aşmayan peştemallıklar ile işletmede kullanılan ve değeri (1000 TL) lirayı aşmayan alet, edevat, mefruşat ve demirbaşlar amortisman tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir.
- ✓ İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz edenlerde bu had topluca dikkate alınır.

314 Arazide Amortisman

Boş arazi ve boş arsalar amortisman tabi değildir.

Ancak:

- ✓ Tarım işletmelerinde vücuda getirilen meyvalık, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllüklerle incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri;
- ✓ İşletmede inşa edilmiş olan her nevi yollar ve harklar; amortisman tabi tutulur.

315 Normal Amortisman

- ✓ Mükellefler amortisman tabi iktisadi kıymetlerini Maliye Bakanlığının tespit ve ilân edeceği oranlar üzerinden itfa ederler.
- ✓ İlân edilecek oranların tespitinde iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınır.

315M Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman

Bilanço esasına göre defter tutan mükelleflerden dileyenler, amortisman tabi iktisadi değerlerini, azalan bakiyeler üzerinden amortisman usulü ile yok edebilirler.

Bu usulün tatbikinde;

- Her yıl, üzerinden amortisman hesaplanacak değer, evvelce ayrılmış olan amortismanlar toplamının tenzili suretiyle tesbit olunur.** Enflasyon düzeltilmesi yapılan dönemlerde, üzerinden amortisman ayrılacak değer, amortisman tabi iktisadi kıymetin düzeltilmiş değerinden daha evvel ayrılmış olan amortismanların toplamının taşınmış değerleri indirilmek suretiyle tespit edilir.
- Bu usulde **uygulanacak amortisman oranı % 50'yi geçmemek üzere normal amortisman oranının iki katıdır.** ⁽¹⁾
- Bu usulde amortisman süresi normal amortisman nispetlerine göre hesaplanır.

Bu sürenin son yılına devreden bakiye değer, o yıl tamamen yok edilir.

316 Madenlerde Amortisman

İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı maddi değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri, ilgililerin, müracaatları üzerine bunların büyüklük ve mahiyetleri göz önünde tutulmak ve **her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye ve Sanayi Bakanlıklarınca belli edilecek nispetler üzerinden yok edilir.**

317 Fevkalade Amortisman

Amortisman tabi olup:

- Yangın, deprem, su basması gibi afetler neticesinde** değerini tamamen veya kısmen kaybeden;
- Yeni icatlar dolayısıyla** teknik verim ve kıymetleri düşerek tamamen veya kısmen kullanılmaz bir hale gelen;
- Cebri çalışmaya tabi tutuldukları için** normalden fazla aşınma ve yıpranmaya maruz kalan;

Menkul ve gayrimenkullerle haklara, **mükelleflerin müracaatları üzerine ve ilgili Bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle**, Maliye Bakanlığınca her işletme için işin mahiyetine göre ayrı ayrı belli edilen "Fevkalade ekonomik ve teknik amortisman nispetleri" uygulanır.

318 Amortisman Nispetlerinin İtibar Tarihi

Maliye Bakanlığınca tesbit ve ilan olunan amortisman nispetleri **ilanların yapıldığı**, ayrı ayrı tesbit edilen nispetlerin **ilgililerin müracaatta bulunduğu** hesap döneminden muteberdir. Maliye Bakanlığı tespit ve ilan ettiği amortisman nispetlerini gerektiğinde değiştirmeye ve amortismanlarla ilgili diğer hususları tesbite yetkilidir.

319 Amortisman Uygulama Sureti: Nispet Bakımından

Mülga: 17/12/2003-5024/9 md

320 Amortisman Uygulama Sureti: Süre Bakımından

- ✓ Amortisman süresi, kıymetlerin **aktife girdiği yıldan başlar**.
- ✓ Bu sürenin **yıl olarak hesaplanması için (1) rakamı mükellefçe uygulanan nispete bölünür**.
- ✓ Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerinin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olanların bu amaçla kullandıkları binek otomobilleri hariç olmak üzere, **işletmelere ait binek otomobillerinin aktife girdiği hesap dönemi için ay kesri tam ay sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilir**.
- ✓ **Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede nazara alınabilir**.
- ✓ Amortismanın **her hangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz**.

320 M Amortisman Uygulama Sureti: Usulü Seçme Bakımından

1. **İktisadi ve teknik bakımdan bir bütün teşkil eden değerler için normal veya azalan bakiyeler usulü ile amortisman usullerinden yalnız birisi uygulanabilir**.
2. Bir iktisadi değer üzerinden **normal amortisman usulüne göre amortisman ayrılmasına başlandıktan sonra bu usulden dönülemez**.
3. Bir iktisadi değer üzerinden azalan bakiyeler usulüne göre amortisman ayrılmaya başlandıktan sonra normal amortisman usulüne geçilebilir. Bu suretle usul değiştirenler keyfiyeti beyannamelerinde veya eki bilançolarda belirtmeye mecburdurlar. Kabul edilen yeni usul bu bildirim yapıldığı beyannamenin taallük ettiği dönemden itibaren nazara alınır. **Bu takdirde henüz yok edilmemiş olan değer kısmı, bakiye amortisman süresine bölünmek suretiyle eşit miktarlarla yok edilir**.

321 Amortisman Hesapları

Bu bölüm gereğince hesaplanan amortismanların, hesaplarda ayrıca gösterilmek şartıyla **ilgili buldukları değerlerden doğrudan doğruya indirilmesi veya pasifte ayrı bir karşılık hesabında toplanması caizdir**

ALACAKLARDA VE SERMAYEDE AMORTİSMAN

İkinci Bölüm

322 Değersiz Alacaklar

- ✓ **Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre** tahsiline artık imkan kalmıyan alacaklar, değersiz alacaktır.
- ✓ Değersiz alacaklar, **bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler**.
- ✓ İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.

323 Şüpheli Alacaklar

Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;

1. **Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar**;
2. **Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan dava ve icra takibine değmeyecek derecede küçük alacaklar**; şüpheli alacak sayılır.

Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

- ✓ Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir.
- ✓ **Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder**.
- ✓ Şüpheli alacakların **sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar-zarar hesabına intikal ettirilir**.

324 Vazgeçilen Alacaklar

Konkordato veya sulh yoluyla alınmasından vazgeçilen alacaklar, **borçlunun defterlerinde özel bir karşılık hesabına alınır**. Bu hesabın muhteviyatı **alaktan vazgeçildiği yılın sonundan başlayarak üç yıl içinde zararlar itfa edilmediği takdirde kar hesabına naklolunur**.

325 Sermayenin İtfası

İmtiyazlı işletmelerde, tesisatın imtiyaz süresinden sonra, bedelsiz olarak Devlete veya Devletçe tensip olunan bir teşekküle veya belediyeye intikal etmesi imtiyazname gereğinden bulunduğu, imtiyaz mukavelenamesinde de sermayenin itfası için yıllık belli bir nispet veya miktar ayrılması gösterilmiş olduğu takdirde, bu nispet veya miktar üzerinden sermaye itfa olunur.

325 A Girişim Sermayesi Fonu

Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi olarak Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilir.

- ✓ **Bu fon, kurum kazancının veya beyan edilen gelirin %10’unu ve öz sermayenin %20’sini aşamaz.**
- ✓ **Girişim sermayesi fonu olarak ayrılan tutarlar pasifte geçici bir hesapta tutulur.**
- ✓ Mükelleflerce, **fonun ayrıldığı yılın sonuna kadar** girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına veya girişim sermayesi yatırım fonlarına **yatırım yapılmaması halinde**, zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Bu fon; amacı dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledilmesi, işletmeden çekilmesi, ortaklara dağıtılması, dar mükelleflerce ana merkeze aktarılması veya işin terki, işletmenin tasfiyesi, devredilmesi, bölünmesi ya da girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinin veya girişim sermayesi yatırım fonu katılma paylarının elden çıkarılmasından itibaren altı ay içinde bu maddede belirtilen amaçla yeniden kullanılmaması halinde, bu işlemlerin yapıldığı veya sürenin dolduğu dönemde vergiye tabi tutulur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir

326 İlk Tesis ve Taazzuv Giderleri ve Peştemallıkların İtfası

Kurumların aktifleştirdikleri ilk tesis ve taazzuv giderleri ile peştemallıklar

- ✓ **Mukayyet değerleri üzerinden**
- ✓ **Eşit miktarlarda ve beş yıl içinde itfa olunur.**

327 Özel Maliyet Bedellerinin İtfası

Gayrimenkullerin, elektrik üretim ve dağıtım varlıklarının ve gemilerin iktisadî kıymetlerini artıran ve 272 nci maddede yazılı özel maliyet bedelleri, **kira veya işletme hakkı süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilir.** Kira veya işletme hakkı süresi dolmadan, kiralanan veya işletme hakkı alınan şeyin boşaltılması veya işletme hakkının herhangi bir sebepten sona ermesi halinde henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma veya hakkın sona erdiği yılda bir defada gider yazılır.

ÖZEL HALLER

Üçüncü Bölüm

328 Amortisman Tabi Malların Satılması

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde **alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark kar ve zarar hesabına geçirilir.** İşletme hesabı esasında defter tutan mükelleflerle serbest meslek kazanç defteri tutan mükellefler bu farkı defterlerinde hasılat veya gider kaydederler.

Amortisman ayrılmış olanların değeri ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan meblağdır.

Devir ve trampa satış hükmündedir.

Şu kadar ki, **satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa** bu takdirde, satıştan tahassül eden kar, **yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir.** Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bukarlar o yılın matrahına eklenir.

Yukarıki esaslar dahilinde **yeni değerlerin iktisabında kullanılan kar, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir.** Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

329 Amortisman Tabi Malların Sigorta Tazminatı

Yangın, deprem, sel, su basması gibi **afetler yüzünden tamamen veya kısmen ziyaa, uğrıyan amortisman tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden (Amortismanlı olanlarda ayrılmış olan amortisman çıktıktan sonra kalan değerden) fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kar veya zarar hesabına geçirilir.**

Şu kadar ki, **alınan sigorta tazminatı ile ziyaa, uğrıyan malların yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa** bu takdirde tazminat fazlası, **yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir.** Bu süre içinde kullanılmamış olan tazminat farkları kara ilave olunur. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu tazminat fazlası, o yılın matrahına eklenir.

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan tazminat fazlası, yeni değerler üzerinden bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.

330 Emtia Sigorta Tazminatı

Emtia ve zirai mahsul ve hayvan kıymetlerinde vukua gelen **zayıat dolayısıyla alınan sigorta tazminatları bunların değerlerinden fazla olursa bu fazlalık kara alınır.** İşletme hesabı esasında tutulan defterde bu tazminat hasılat kaydedilir.